

Nom de l'assignatura	DIDÀCTICA DE LA GEOGRAFIA I DE LES CIÈNCIES SOCIALS
Codi	21671
Crèdits ECTS	4 ECTS
Caràcter de l'assignatura	Optativa
Requisits exigits per a cursar l'assignatura	Cap destacable
Llengua en què s'imparteix	Català
Professorat de l'assignatura	Nom del professor: Joan Berlanga
	Despatx: G5 137
	Correu electrònic: joan.berlanga@uab.cat ;
	Horari tutories: Per determinar

Objectius
<ol style="list-style-type: none"> 1. Analitzar el valor educatiu, les finalitats i els propòsits de l'ensenyament-aprenentatge de les Ciències Socials en l'Educació Secundària. Valorar diferents concepcions, estils i pràctiques d'ensenyament i la seva incidència en els aprenentatges de l'alumnat. 2. Entendre el sistema didàctic. Definir el concepte de didàctica i el concepte de Ciències Socials en l'Educació Secundària. Analitzar el coneixement a ensenyar, l'alumne que aprèn, el professor que ensenya i la rellevància del context. 3. Interpretar i valorar el Disseny Curricular Base de l'Àrea de Coneixement del Medi Social i Cultural del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i analitzar la seva concreció en diferents materials curriculars. 4. Valorar la formació d'una ciutadania democràtica mitjançant la selecció d'aquells continguts que ajuden als estudiants a comprendre el món i que potencien la seva formació democràtica (el conceptes socials claus) i el foment d'un model didàctic comunicatiu que treballi les competències lingüístiques. 5. Analitzar els principals problemes que planteja l'aprenentatge de les Ciències Socials, en l'Educació Secundària, a partir de la construcció dels conceptes d'espai i temps històric. 6. Analitzar l'avaluació com un procés de regulació de l'ensenyament i de l'aprenentatge 7. Valorar els diferents mètodes, recursos i estratègies didàctics per a l'ensenyament-aprenentatge de les Ciències Socials. 8. Elaborar, justificar i experimentar una Unitat Didàctica de Ciències Socials i reflexionar sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge. 9. Adquirir pràctica professional docent en un centre educatiu de secundària.
Continguts
<ol style="list-style-type: none"> 1. Les finalitats educatives de la Didàctica de les Ciències Socials i els estils d'ensenyament del professorat. 2. <i>El disseny d'una Unitat Didàctica.</i> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. <i>Per a què ensenyar: els objectius didàctics</i> 2.2. <i>Què ensenyar: els continguts conceptuals. La selecció i la seqüenciació dels fets, conceptes i sistemes conceptuals</i> 2.3. <i>Què ensenyar: els continguts procedimentals. Les competències lingüístiques</i> 2.4. <i>Què ensenyar: els continguts actitudinals</i> 2.5. <i>L'avaluació com a regulació de l'ensenyament i de l'aprenentatge</i>
Metodologia docent
<p>El pla de treball està dissenyat conjugant els aspectes teòrics i pràctics. Les activitats estan orientades de manera que l'estudiant adquireixi uns coneixements i una metodologia de treball que li siguin útils en la seva vida professional.</p> <p>L'assignatura s'orienta a partir d'un itinerari en què dialoguen permanentment el treball col·lectiu i l'individual, la teoria i la pràctica. L'estructura del curs és la d'una xarxa en la que les diverses activitats proposades constitueixen els punts d'ancoratge dels continguts que estructuraran el programa. Durant el semestre, els estudiants aniran construint i aprofundint en els vincles entre els diferents continguts, per al final de curs tenir una visió panoràmica de l'assignatura, una visió de cadascun dels continguts i de les relacions que s'estableixen entre tot. La concreció serà el disseny d'una unitat didàctica de geografia i ciències socials per a l'educació secundària.</p>

Així doncs, el desenvolupament del programa pretén que:

- *L'ensenyament respongui a les exigències d'un aprenentatge significatiu, autònom, compartit i cooperatiu.*
- *El contingut parteixi de la comunicació d'objectius amb la finalitat que aquests puguin ser compartits i assumits o modificats, si s'escau.*
- *Es comparteixin les idees prèvies de l'alumnat i els seus interessos i expectatives*
- *Els temes es treballin de diverses maneres: presentacions i exposicions del professorat, lectures individuals, treball cooperatiu en petit grup i en gran grup, exposicions a classe, etc.*
- *Es construeixi, s'experimenti, s'avalui una Unitat Didàctica*
- *Es reflexioni a partir de l'experiència desenvolupada a l'IES i a l'aula.*

Les activitats que es portaran a terme seran:

- *Sessions teòriques per part del professorat*
- *Exposicions orals dels alumnes dels treballs analitzats*
- *Recerca, anàlisi i discussió bibliogràfica*
- *Anàlisi crítica de material didàctic (llibres de text, webs, etc.)*
- *Reflexió individual i col·lectiva*
- *Disseny d'una unitat didàctica per a l'educació secundària*

Pràctiques

- *Observar i analitzar la realitat d'un centre d'educació secundària*
- *Observar, analitzar i reflexionar sobre la realitat d'una aula d'educació secundària*
- *Participar en la construcció del coneixement social del grup d'alumnes que tutoritzaran*
- *Disseny d'una unitat didàctica de geografia per a l'educació secundària*
- *Experimentar i avaluar d'una unitat didàctica*
- *Reflexió sobre l'activitat docent*

Avaluació

L'avaluació és un procés que ens dóna informació sobre els aprenentatges adquirits per l'estudiant i ens ajuda a certificar que s'han aconseguit els objectius. L'avaluació requereix, per tant, dades per al reconeixement del que s'ha après i criteris per valorar-les.

L'avaluació es considera l'eina que ha de permetre analitzar tant el procés com el resultat de l'aprenentatge. Periòdicament, es promourà la reflexió sobre com es va desenvolupant l'assignatura. També serà objecte d'avaluació, l'actitud envers el treball realitzat a l'aula, l'aportació d'idees, de dubtes, de qüestions a debatre i d'informació i punts de vista argumentats.

L'avaluació de l'assignatura té dues dimensions: una formativa i una acreditativa.

- L'avaluació formativa

L'avaluació formativa es desenvolupa durant tot el semestre i té com a funció fonamental estimular que l'estudiant sigui conscient del seu procés d'aprenentatge i el reorienti prenent com a referència els continguts fonamentals. Per tal d'establir mecanismes de regulació de l'ensenyament-aprenentatge, es considera indispensable:

- Preparar i participar en els debats dels documents que es proporcionen a classe.
- Presentar dels treballs que es faran a classe.
- Realitzar tutories amb els grups de treball per orientar l'elaboració i la construcció de la Unitat Didàctica.
- Participar en l'espai del Campus Virtual que té l'assignatura, com a introducció i ús de les tecnologies de la informació i el coneixement.

- L'avaluació acreditativa

L'avaluació acreditativa té com a funció principal proporcionar al professorat els instruments per a decidir si l'alumnat ha superat l'assignatura. Per aprovar aquesta assignatura, caldrà:

- Implicar-se en el treball del grup de seminari. Es valorarà les aportacions, les intervencions i la seva qualitat en els debats en gran grup, a partir de les lectures plantejades i dels treballs realitzats.
- Realitzar correctament tots els exercicis i activitats pràctiques proposades. Es valorarà la puntualitat en l'entrega, la rigorositat i les aportacions que es facin.
- Assistir regularment a classe i a les sessions de tutoria. El percentatge mínim d'assistència serà d'un 90 % de les sessions.

- Dissenyar una unitat didàctica on s'observi l'aplicació dels coneixements teòrics treballats a l'aula, la rigorositat científica en la selecció del coneixement que haurà de ser ensenyat, la capacitat de reflexió crítica sobre el procés d'elaboració, de les propostes de millora, i de la capacitat de treball en equip.
- a) Ensenyament-aprenentatge presencial = 30%
- Participació, implicació, discussió a l'aula
 - Realització de les activitats pràctiques proposades
 - Comentari i valoració d'aportacions teòriques de diferents autors sobre temàtiques de la Didàctica de la geografia i de les ciències socials
 - Realització d'exposicions orals de les Unitats Didàctiques experimentades
- b) Ensenyament-aprenentatge dirigit = 50%
- Disseny, justificació, elaboració, experimentació i avaluació d'una Unitat Didàctica
 - Anàlisi de material didàctic d'una manera crítica per a detectar estratègies d'ensenyament-aprenentatge adients
 - Participació i reflexió sobre les activitats que es proposin (sortides, debats, visites...)
- c) Ensenyament-aprenentatge autònom = 20%
- Recerca d'informació
 - Treball de síntesi
 - Reflexió final individual

Bibliografia

- BATLLORI, R.; CASAS, M. (2000) El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las ciencias sociales. Madrid: ed. Milenio.
- BENEJAM, P. (1993) "La didáctica de la geografía des de la perspectiva constructivista" a Documents d'Anàlisi Geogràfica, núm. 21.
- BENEJAM, P. (1999) "El contexto de enseñanza y la didáctica de las Ciencias Sociales" a DD.AA. Un currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Sevilla: Díada, pàg. 21-25.
- BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords., 1998) *Psicopedagogia de les ciències socials i de les humanitats*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords. 1997) *Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria*. Barcelona: ICE-UB / Horsori.
- CASAS, M. BOTELLA, J; (2002) La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes. Madrid: ed. CissPraxis.
- CASAS, M. (2005) "Ensenyar a parlar i a escriure ciències socials". Barcelona: AM Rosa Sensat.
- COLL, C. (2004) "Redefinir lo básico de lo básico", a *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 339, pàg. 80-84.
- FIEN, J. (1992) "Geografía, sociedad y vida cotidiana" a *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 21, pàg. 73-90.
- GARCÍA, A.L. (coord., 1997) *Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia en la enseñanza secundaria*. Granada: Grupo Editorial Universitariol
- GRASA, R. (1998) "Los valores democráticos en la sociedad actual. La libertad, la igualdad y la solidaridad ¿Puede la educación ser un instrumento para el cambio social?" a DDAA Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales. IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales. Lleida: Universitat de Lleida-Asociación Univeritaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales.
- GRAVES, N. (1990) Nuevo método para la enseñanza de la Geografía. Barcelona: Teide.
- GRAVES, N. (1991) La enseñanza de la Geografía. Madrid: Visor.
- JORBA, J.; CASELLAS, E. (EDS. 1996) La regulació i l'autoregulació dels aprenentatges. Barcelona: ICE/UAB.
- JORBA, J.; CASELLAS, E.; PRAT, A.; QUINQUER, D. (2000) Avaluar per millorar la comunicació i facilitar l'aprenentatge. Barcelona: ICE/UAB.

LEMKE, J.L.(1997) *Aprender hablar ciencia*. Barcelona: Paidós-MEC.

MORIN, E. (2001) *Tenir el cap clar. Per organitzar els coneixements i aprendre a viure*. Barcelona: edicions la campana.

MONOGRÀFIC. (2005) "Conceptes clau i competències comunicatives de les ciències socials" a *Perspectiva Escolar*, núm 295.

OLLER, M. (1996) "Ciències Socials. Educar i viure uns valors?" a *L'Avenç*, núm. 204, pàg. 71-73.

PAGÈS, J. (1994) "*Per què i què ensenyar i aprendre de Ciències Socials a finals del segle XX*" a *Perspectiva Escolar*, núm. 182, pàg. 9-20.

PAGÈS, J. (1998) "*Models i tradicions curriculars en l'ensenyament de les Ciències Socials i de les humanitats:*

Les finalitats i els valors com opció ideològica" a BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords.) *Psicopedagogia de les Ciències Socials i de les humanitats*. Barcelona: UOC.

SOUTO, X.M. (1998) *Didáctica de la Geografía*. Barcelona: Ed. del Serbal.

TREPAT, C; COMES, P. (1998) *El tiempo y el espacio en la Didáctica de ls Ciencias Sociales*. Barcelona: ICE/UB-Graó.

Revistes de Didàctica de les Ciències Socials

- *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia. Revista de l'editorial Graó.*
- *Didáctica de las ciencias experimentales y sociales. Departament de Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials. Universitat de Valencia*
- *Con-Ciencia Social. Anuario de didáctica de geografía, historia y otras ciencias sociales de Fedicaria.*
- *Enseñanza de las Ciencias Sociales. ICE de la UAB i de la UB.*

Revistes on apareixen articles de Didàctica de les Ciències Socials :

- *Aula de Innovación Educativa. Revista de l'editorial Graó.*
- *Cuadernos de Pedagogía. Revista de l'editorial Praxis.*
- *Documents d'Anàlisi Geogràfica. Publicació del Departament de Geografia de la UAB.*
- *Guix. Elements d'acció educativa. Revista de l'editorial Graó.*
- *Investigación en la Escuela. Revista de la Universidad de Sevilla.*
- *Perspectiva Escolar. Revista de l'AM Rosa Sensat.*